



GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

De hoppar och skuttar när vi vinner!

En kvalitativ studie om integration genom idrott

Socionomprogrammet VT 2008

C-uppsats

Författare Zeljko Vidakovic

Handledare Tore Brännberg

Abstract

Författare: Zeljko Vidakovic

Titel: De hoppar och skuttar när vi vinner - en kvalitativ studie om integration genom idrott

C uppsats VT 2008

Handledare: Tore Brännberg

Studiens syfte är att undersöka orsakerna som invandrarkillar har när de väljer fotboll före andra sporter, samt varför väljer de att spela fotboll tillsammans med andra invandrarkillar i en invandrarförening. Huvudsyfte är att undersöka om fotbollen i det fallet fungerar som integrationsfaktor.

För att få svar på detta använder jag mig av följande frågeställningar:

Vilka är orsakerna till att invandrarkillar väljer fotbollen före andra sporter?

Varför väljer de att spela fotboll i ett invandrarlag?

Har fotbollen någon inverkan för deras integration?

För att uppnå mitt syfte har jag intervjuat fem invandrarkillar som spelar fotboll i en invandrarförening. För att få inblick i andra aktörers resonemang omkring invandrarkillars förhållningssätt till regler och till andra aktörer, intervjuade jag också några fotbollsspelare med svensk bakgrund, samt fotbollsdomare och tränare.

Resultatet visar att killarna i min studie är integrerade i det svenska samhället, fast de uppfattar sig inte som svenskar. Genom fotbollen, skolan och andra arenor har de integrerat i det svenska samhället och samtidigt lyckats att behålla sin kultur och värderingar. Fotbollen är en integrationsarena som alla andra arenor och det betyder inte att integrationsprocessen pågår bara i "ett blandat fotbollslag"...

Nyckelord: integration, invandrare, kultur

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	1
1.1. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING.....	2
1.2. BEGREPPSDEFINITIONER	3
1.3. AVGRÄNSNING	4
1.4. DISPOSITION.....	4
2. TIDIGARE FORSKNING	5
3. TEOREISKA UTGÅNGSPUNKTER	7
3.1. KULTUR OCH IDENTITET.....	7
3.2. ETNOROMANTIK OCH ETNICITET.....	8
4. METOD	9
4.1. TILLVÄGAGÅNGSSÄTT VID INSAMLIG AV DATA.	10
4.2. FORSKNINGSETISKA PRINCIPER OCH ETISKA ÖVERVÄGANDEN.....	11
5. RESULTAT OCH ANALYS	13
5.1. FOTBOLL SOM LIVSSTIL.	13
5.2. MENINGSFULLHET MED INVANDRARLAG	16
5.3. KULTURSKILLNADER PÅ FOTBOLLSARENA.	18
5.4. VERKTYG FÖR INTEGRATION.....	21
6. SLUTDISKUSSION	24
KÄLLFÖRTECKNING	26
<i>BILAGOR 1 och 2</i>	

1.INLEDNING

Idrott och fotboll kan vara en arena för integration, en mötesplats där människor med olika bakgrunder träffar varandra och interagerar. Fotbollsarena är, med andra ord, en integrationsarena som fungerar precis som alla andra arenor – arbetsmarknad, samhället, osv. Enligt tidigare forskning och rapporter det finns flertalet aktiva ungdomar som har en annan bakgrund än svensk inom idrotten. Men det finns inte presenterat i lika hög grad i idrottsforskningarna hur idrotten påverkar integrationsprocessen.¹ Idrotten har stor mångfald och bredd och har en stor social betydelse i det svenska samhället. Medlemskapet i föreningar fyller viktiga sociala funktioner i våra liv.² Idrott skapar en bra miljö för ungdomar, främjar deras identitetsutveckling, självförtroende och hälsa. Alla dessa faktorer är viktiga för unga invandrare, speciellt för de som bor i segregerade områden och löper större risk att hamna i kriminalitet och destruktivt beteende. På fotbollsplanen känner sig dessa barn jämlika med svenska barn och fotbollen är viktigt hjälpmedel för integration av invandrarkillar i Sverige.³

I min uppsats har jag valt att skriva om integration genom idrotten. Jag vill fördjupa förståelse av hur unga invandrarkillar som spelar i invandrarfotbollsklubbar upplever integrationen och deras resonemang omkring denna dimension av integration.

Första steget i undersökningen måste vara att välja ett problem som anses viktigt.

Undersökningar är oftast långvariga och kräver mycket engagemang och arbete. Därför är det viktigt att välja ett problem som intresserar undersökaren och att denna tror att studie kan ge praktisk nytta. Om man från början väljer ett intressant problem så har man skapat motivation för det fortsatta arbetet.⁴

Själv väljer jag att undersöka ett problem som är väldigt intressant för mig som är själv invandrare, fotbollsintresserad och aktiv som fotbollsdomare. För att välja just det här problemet fick jag inspiration av tre olika livssituationer som jag beskriver i texten nedan.

Inspirationskälla 1

Redan som litet barn i mitt hemland spelade jag fotboll. Mina kompisar och jag valde olika namn på de största världarnas fotbollsstjärnor i början av matchen och körde igång. Matchresultatet var inte speciellt viktigt, det viktigaste var att grannarna hörde att i deras närhet bor en ny Maradona, Platini, Zico och de andra grabbar som man kan se bara på TV. Och det var också viktigt att prestera individuellt och visa att man är en duktig spelare.

Sedan började vi spela fotboll i den lokala fotbollsföreningen. Vissa av oss hade föräldrar som var akademiskt utbildade, andra hade föräldrar som var bönder eller jobbade i den lokala fabriken. När jag åkte första gången till träningen, hade jag med mig mina nya fotbollsskor som jag fick i födelsedagspresent av min morbror. Men jag fick inte använda dessa när vi spelade matcher, utan alla fick fotbollskläder och skor av föreningen.

”Alla ska ha samma skor, vi ska vara lika – se likadant ut, vi vill inte ha några stjärnor här- vi är ett lag!” påpekade vår lagledare flera gånger under träningen. Då slutade jag och mina kompisar kalla oss för Zico, Platini och Maradona- vi blev istället ett lag!

¹ Fundberg 2003

² Brännberg 1998

³ Fundberg 2003

⁴ Larsson/Lilja 2005

Inspirationskälla 2

Fotbollsintresset lever fortfarande, trots att man har blivit 30 år äldre. Idag nöjer man sig med att spela lite inomhusfotboll på söndagar och se mycket fotboll på TV. Och för att hålla sig i form dömer jag fotboll på distriktsnivå. I min kommun som ligger sex mil från Göteborg finns många ungdomar som spelar fotboll och de flesta av dessa spelar i föreningar som har både svenskar och invandrarkillar. Några av lokala fotbollsföreningar har bara invandrarkillar, oftast personer av samma etniska ursprung. Det som jag ofta tänkte på när jag var ute och dömde mina fotbollsmatcher är att killarna som spelar i ett "rent invandrarlag" var ofta svårhanterliga på fotbollsplanen under matchen och hade svårt med att förhålla sig korrekt till fotbollsregler, domare, publiken och andra aktörer. Jag träffade samma killar när de spelade i andra fotbollsföreningar innan och då utmärkte de inte sig som mer aggressiva eller svårhanterliga på planen än andra lagspelare som har svenskt bakgrund.

Inspirationskälla 3

Efter att jag läste en del rapporter och diskuterade med mina domarkolleger om fotbollsåret 2007, började jag att fundera omkring detta "problemet med invandrarfotbollsföreningar" och första steget för att få ett bättre perspektiv på problemet var att ringa till två olika fotbollsforbund i Sverige och fråga om hur de resonerar omkring integration genom fotbollen. Samtalen var väldigt lärrika och jag fick en del nya frågor som eventuellt kan undersökas. Det som uppfattades mest problematiskt var att det händer mer och mer att invandrargrupper bildar egna fotbollslag och de duktiga spelarna från högre divisioner går över till sina invandrarföreningar. Också upplever man att invandrarklubbar på fotbollsplanen "gapar och skriker" betydligt mer än andra fotbollslag.

1.1. Syfte och frågeställning

Det första stadiet i en forskning är ofta det svåraste. Det börjar med något som man vill ta reda på. Frågeställningen måste vara tydlig, den måste skärpas från början för att den framtida läsaren skall kunna sätta sig in i det man vill undersöka. Frågeställningen skall också vara formulerad på ett sätt att den blir intressant och lockande för de som läser.⁵

Syftet med min studie är att få en inblick i varför invandrarkillar väljer fotbollen framför andra sporter och varför väljer de att spela fotboll tillsammans med andra invandrarkillar. Fungerar fotbollen på det sättet som integrationsfaktor? Jag vill också undersöka ett antal invandrarkillers och svenska killars tankar omkring deras förhållningssätt mot andra aktörer och fotbollsregler. För att få svar på mina frågor använder jag mig av följande frågeställningar: Vilka är orsakerna till att invandrarkillar väljer fotbollen före andra sporter? Varför väljer de att spela fotboll i ett invandrarlag? Har fotbollen någon inverkan för deras integration?

Dessa frågor är väldigt viktiga för integration genom idrotten och väcker också andra frågor om en fungerande integrationsprocess. Blir det inte mer av segregeringsproblemet om man bildar nya fotbollsklubbar som har spelare från en minoritetsgrupp? Varför finns det många killar som tillhör andra generationer av invandrare som söker sig till invandrarfotbollsklubbar istället för lokala svenska fotbollsklubbar? Det är de frågorna som ska behandlas i mitt arbete.

⁵ Svenning 2003

1.2. Begreppsdefinitioner

Det är viktigt att undersökaren ger klara motiv varför man har valt sina begrepp. Det ger läsaren möjlighet att bedöma om andra begrepp skulle leda till nya fruktbara analyser. Det är fördel om man kan analysera ett fenomen med olika begrepp och metoder, då kan fenomenet belysas mer allsidigt.⁶

Redan under planeringsperiod och utifrån problemformuleringen kan man se vilka begrepp är viktiga och relevanta för min undersökning. Begrepp som integration, invandrare och kultur är de centrala begrepp som ska jag använda i min studie.

Integration är ett begrepp som har blivit aktuell i debatter sedan 1970-talet och har betraktas som exklusivt tillstånd för ”de andra”, inte som samhällstillstånd som ska inkludera alla samhällsmedlemmar. Den allmänna uppfattningen är att integrationen gäller bara för personer med en annan bakgrund än svensk. Svenskar är, enligt denna, integrerade och ska integrera dem som är inte integrerade. Integrationspolitiken är i detta fall misslyckad, eftersom ett sådant tänkande motverkar sitt syfte och förstärker vi-och-demtänkande.⁷

Begreppet integration beskriver en process som leder till balans mellan delarna och helheten. Det utgår från en verklighetsbeskrivning som vilar på ett antagande om att det finns ett majoritetssamhälle, en homogen grupp och flera grupper som är ”annorlunda”. Exempelvis diskussioner om svenska värderingar när det handlar om universella värderingar eller mänskliga rättigheter gör svenskhet och invandrarskap till kontrastiva identiteter. De invandrare som ska integreras uppfattas som spegelbild av de som integrerar.⁸

Invandrare är ett begrepp som betecknar en person som är född utomlands eller har en eller båda föräldrar födda utomlands. Barn till invandrare nämns i olika rapportserie som andra generationens invandrare, eller svenskfödda invandrare. Det förekommer också en del närbesläktade begrepp som utlandsfödda, utrikes födda eller invånare med en annan etnisk bakgrund än svensk.⁹ I Sverige finns den mycket vanliga uppdelningen mellan svenskar och invandrare. ”Invandrare” är ingen etnisk grupp, utan en kollektiv identitet av en kategori människor, icke-svenskar. Den kategorin ger begränsade möjligheter i det svenska samhället vad gäller ekonomi och självständighet, också är invandrarbegreppet starkt reducerande.¹⁰

Kultur är ett begrepp som används ofta i debatter om invandrare. Betecknar bland annat film, musik och konst. Kultur är, enligt den antropologiska definitionen, en uppsättning värderingar, ritualer, traditioner som är skapade av människor för att tolka och ge meningen i livet. Man använder begreppet i flera olika sammanhang, exempelvis invandrarkultur, matkultur, idrottskultur, osv.¹¹

Vanlig form av rasifiering består i att invandrarna i regel stämplas som problem, det sägs att invandrare för med sig ”främmande kulturer” som leder till kulturkrockar och andra slags problem. I diskussioner om etnicitet och demokrati framstår invandraren som den som har svårt att anpassas till eller integreras i det svenska samhället, betraktas ofta som alienerad, oinformerad, traditionsbunden och rent av odemokratiskt sinnad.¹²

⁶ Larsson/Lilja 2005

⁷ Kamali 2006

⁸ http://www.sverigemotrasism.nu/templates/svNormal_2535.asp (080405)

⁹ <http://www.regeringen.se/content/1/c4/18/78/6e54e14b.pdf> (080405)

¹⁰ Fundberg 2003

¹¹ http://www.sverigemotrasism.nu/templates/svNormal_2548.asp (080405)

¹² Dahlstedt 2001

1.3. Avgränsning

I min studie försöker jag att fördjupa förståelse om hur fem invandrarkillar upplever sin integration i det svenska samhället genom att spela fotboll, hur de förstår sig själva i relation till sin invandrarbakgrund och varför spelar de i ett invandrarlag. De informanter som deltar i min undersökning är bosatta i ett litet samhälle som ligger sex mil från Göteborg och de kommer ursprungligen från Balkan. Alla killar är i åldern mellan 25-27 år och har känt varandra och spelat tillsammans länge. Två av dem tillhör andra generations invandrare medan de andra har kommit till Sverige under Balkankriget och har bott i Sverige i 15-16 år. Alla har spelat fotboll på juniornivå i det lokala fotbollslaget som idag tävlar i division 2, och de här killarna är de som grundade den invandrarfotbollsföreningen där de spelar idag.

Valet har gjorts för att jag tror att de killarna har alla förutsättningar för att ge svaren på mina frågor på grund av sin bakgrund, ålder och fotbollsengagemang.

För att fördjupa sig mer i undersöknings problematik gjorde jag flera strukturerade intervjuer med några fotbollsspelare som har svensk bakgrund, en lagledare och tränare, två fotbollsdomare samt två funktionärer inom Fotbollsförbundet. I de här intervjuerna avgränsade jag mig på frågor om skillnader mellan ”svenskar” och ”invandrare” på fotbollsarena, samt förhållningssätt mot spelregler, domare och andra aktörer. Valet har gjorts för att jag tror att de här aktörerna kunde ge åsikter som är relevanta för mitt arbete.

1.4. Disposition

I första kapitel har jag förklarat mitt syfte med arbetet och beskrivit problemet som kommer att undersökas. I andra kapitel kommer jag att presentera tidigare forskningar som handlar om integration genom fotboll, kulturskillnader mellan svenskar och invandrare på fotbollsarena och betydelsen för ungdomar med invandrarbakgrund av att vara med i idrottsvärlden. Kapitel tre redovisar teoretiska utgångspunkter om integration, kulturella skillnader och invandrare i det mångkulturella samhället. I nästa kapitel kommer att redovisas den kvalitativa metoden som jag har använts av under min undersökning. Följande kapitel presenterar resultat och analys av intervjuer med mina respondenter och sista kapitel innehåller slutdiskussion.

2. TIDIGARE FORSKNING

I Riksförbundets studie *Etnisk mångfald och integration* som genomfördes av Jesper Fundberg 2003 problematiseras relationer mellan idrott, etnisk mångfald och integration. Fundberg är intresserad om idrott fungerar som integrerande verksamhet i det svenska samhället och vilka avseende är idrotten integrerande. Han är intresserad av vilka erfarenheter av etnisk mångfald och integration inom idrotten har ledare och aktiva ungdomar och vilken mening har idrott för ungdomar med invandrarbakgrund. Fundberg påpekar att i Sverige finns det problematiska men vanliga uppdelningen mellan invandrare och svenskar. Han säger att invandrare inte är etnisk grupp, utan en kollektiv identitet av en kategori människor: icke-svenskar. Invandrarbegreppet har tagit över klasstänkandet i Sverige och invandraren tar positionen som underordnad grupp i samhället.¹³

I resultatet framkommer att ungdomarna upplever att de behandlas annorlunda på grund av sin bakgrund, men samtidigt tycker de att idrotten är etnisk blind, att idrotten är en frizon med hänsyn till talang och individualitet. Fundberg säger att ungdomarna tycker att bakgrund spelar en roll på fotbollsarena, man kan väljas bort på grund av bakgrund och att framgångar hos vissa invandrare beror på att de är mycket bättre spelare än svenska ungdomar i respektive lag. Invandrarkillar anser att invandrare har det mycket svårare i samhället än svenskar och utväg är att bli stor i fotbollen och musik. Enligt Fundberg är idrotten mer än bara idrott, den är även en livsstil ungdomar identifierar sig med.¹⁴

I en studie som gjordes av Arne Järtelius, *Invandrare och idrott*, sägs att integration måste vara en process där invandrare ska ha samma rättigheter, men samtidigt ska de kunna behålla sin kulturella identitet. Idrotten kan ses som ett medel för invandrarnas sociala integration. En tjänsteman med ansvar för idrottsfrågor säger i Järtelius studie att invandrarungdomar är bra för svensk idrott med tanke på att de kan tillföra mycket frisk blod. På den tiden försökte man att göra idrottsrörelsen lika mångkulturell som Sverige självt.¹⁵

Järtelius skriver, bland annat att en fotbollsdomare tyckte att de har en del problem med invandrarna inom fotbollen i sin stad. Det fanns många domare som inte ville döma matcher med invandrare på ena planhalvan, som tyckte att invandrarna har ett annat temperament och tar motgångar väldigt allvarigt. För vissa lag känns det som en nationell motgång att inte vinna och deras landsmän som kommer och tittar på kräver på något sätt att man vinner. Samma fotbollsdomare tycker att svenska lag och spelare brukar utnyttja situationen i provokativt syfte. Slutligen tycker han att den bästa lösningen på situationen är att "blanda upp" invandrare i svenska lag. I Järtelius studie framkommer att invandrarnas egna föreningar inte spelar så stor roll inom den svenska idrotten men de har skapat en plats på den svenska idrottsarenan. Han menar att det är ganska naturligt att folk med gemensamma intressen går samman. Och det är inte bara för idrottens skull man bildar invandrarföreningar utan det finns också behov av kulturell fostran.¹⁶

¹³ Fundberg 2003

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Järtelius 1982

¹⁶ Ibid.

I sin studie *Möten på fotbollsplan* presenterar Jesper Fundberg ett projekt som startades av Stockholms idrottsförbund och Stockholms fotbolls förbund "Fotboll för invandrare". Syftet med studien är att beskriva hur två invandrarlag upplever fotbollsspelet. Fundberg försöker att beskriva hur spelare och tränare resonerar kring sitt möte med svenskar och invandrare på och utanför planen. Dessa möten ska förstås i vidare perspektiv, i diskussion om idrotten som arena för integration och segregation. Här diskuteras också problemet kring organisationen av invandrarlag och pekas på mönstret att invandrarungdomar först spelar i svenska lag men senare går över till ett invandrarlag.¹⁷

Invandrare har en annan inställning till idrotten och upplevelsen av att vara med stämmer inte överens mellan den svenska idrottsverksamheten och de olika invandrargrupperna. Man anser att det är kulturell bakgrund som gör att man tolkar och upplever regler på olika sätt och därför skapas konflikter mellan svenskar och invandrare på fotbollsarenan. Diskussioner om invandrarlag ses som en kamp om att definiera traditioner och historiska rötter. I Sverige är idrottandet en slags uppfostran och i andra länder kan det ha en annan tradition, och på så sätt ha en annan mening än till exempel i Sverige.¹⁸

Tore Brännberg (1998) i sin studie *Bakom kulisserna* beskriver och analyserar det sociala livet mellan männen i föreningen han kallar för Björkatorps IF. Han ville veta hur det sociala livet gestaltar sig och på vilket sätt medlemmarna i Björkatorps IF upplever innehållet i det sociala umgänget som betydelsefullt. Studien fokuserar relationen mellan individ och kollektiv. Männen anländer från sina små livsvärldar till träningen och ställs inför behovet att bekräfta sig som kollektiv. Männens småvärldar saknar kontaktytor och ytterligheternas inringande är en nödvändighet för bildande av en kollektiv. Alfred Schutz, skriver Brännberg, diskuterar "everyday life" och försöker att beskriva hur en individ strukturerar delen av vardagsverkligheten. Vardagsverkligheten utgör ett begränsat meningssammanhang, det som är givet för en individ. I våra världar upprepas handlingar och vi erhåller mönster, därför skaffar vi kunskap om hur man bör handla i en viss situation. Denna kunskap, enligt Schutz, ligger till grund för att vi skapar olika typifieringar, idealtyper av, exempelvis en idrottsman. Det är kontexten, sammanhanget som skapar mening.¹⁹

¹⁷ Fundberg 1996

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Brännberg 1998

3. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER

Det kan bli lite svårt att resonera omkring teorier som ska användas, eftersom data är teoriberoende. Vi uppfattar alltid den empiriska verkligheten genom någon form av teoretiskt filter. Teorin styr alltid sättet på vilket vi uppfattar våra data, och faktainsamling i sig är inte vetenskap utan forskningen behöver alltid vara teoretisk förankrad.²⁰

När man arbetar induktivt utgår man ifrån det material man samlat in och väljer eller konstruerar en eller flera teorier utifrån resultatet av sitt material. Att arbeta deduktivt är tvärt om, då arbetar man utifrån ett antagande, vilket kan vara en teori, och letar i materialet om denna slutsats kan besannas.²¹

Jag har valt att arbeta induktivt, samla in mitt material och utifrån insamlade materialet väljer jag några teorier som ska hjälpa mig under min studie.

3.1. Kultur och identitet

Enligt Giddens visar människor från olika kulturer olika beteendemönster och det kan skapa ett avstånd till varandra. De har olika krav på sig hur de ska uppträda i respektive land de befinner sig. Man tar för givet delar av vardagen i den egna kulturen, vilket ofta inte ingår i vardagen i andra länder eller delar av världen. Kulturen är svår att förstå utifrån, den måste studeras i termer av dess egna värderingar. Här pratar man om kulturell relativism, man sätter sina egna kulturella uppfattningar inom parentes då man studerar något som ingår i en annan kultur. Man ska sträva efter att undvika ett etnocentriskt förhållningssätt, undvika att bedöma andra kulturer utifrån en jämförelse med den egna kulturen. Olika kulturer skiljer sig så mycket åt och därför har människor från en viss kultur svårt att förlika sig med uppfattningar som människor från en annan kultur uppvisar.²²

Vi påverkas av den kulturella miljön vi föds in och växer upp i, men vi, enligt Giddens, berövas inte vår individualitet eller fri vilja. Vi får den form och prägel som samhället bestämmer åt oss, vi är inbegripna i samspel med andra människor från födelse till död. Det samspelet påverkar våra personligheter. Samtidigt utvecklas våra identiteter och en förmåga till självständiga tankar och handlingar. Identiteten rör de uppfattningar människor har om vilka de själva är och vad som kan vara meningsfullt för dem. Sociologerna talar om två olika identiteter: social identitet och personlig identitet, som är nära förknippande med varandra. Social identitet inbegriper en kollektiv dimension, den markerar hur individen är lik andra, medan personlig identitet markerar hur individen är unik, den är något som skiljer individer åt. Giddens anser att i dagens samhälle har vi en större möjlighet att forma våra identiteter, vi har själva de bästa resurser för att definiera vilka vi är och varifrån vi har kommit.²³

Giddens definierar fördomar som åsikter en grupp människor har om en annan grupp, de inbegriper förutfattade meningar om en grupp eller en individ som ofta grundas på hörsägen istället för på erfarenhet. De åsikterna ändras oftast inte, trots att man får information som motsäger sig detta man tror på. Människor har positiva fördomar om grupper de själva är medlemmar i, och negativa om "de andra". Fördomar har grund i stereotypa uppfattningar. Stereotyper används ofta om etniska minoritetsgrupper. Stereotypa idéer införlivas i kulturella uppfattningar och är väldigt svåra att utrota.²⁴

²⁰ Larsson/Lilja 2005

²¹ Thuren 2002

²² Giddens 2003

²³ Ibid.

²⁴ Ibid.

3.2. Etnoromantik och etnicitet

Aleksandra Ålund beskriver i sin bok *Multikultiungdom* migrantens livsvillkor som präglas av nostalgiska känslor. Det som har lämnats i sitt hemland idealiseras och förstärks av tillvarons utanförskap och den ”inbillade” gamla världen kan fortfarande ge efterlängtat trygghet. Att hålla sig kvar vid det gamla spelar en viktig roll för människor med invandrarbakgrund. Man strävar efter att hålla familjen, den etniska gruppen och gemenskapen samlad i det nya landet.²⁵

Invandrarungdomar upplever en ambivalent position i ett kulturellt skymningsland och denna påverkar deras identitetsarbete. Marginaliserade position, både deras och föräldrarnas, är av stor betydelse för det etiska minnets karaktär. Föräldragenerationen kan låsa sig vid drömmen om det förflutna, det som var hemma där borta, med en idealiserande innebörd. Det leder lätt till negativa projektionen gentemot det omgivande samhället. Ungdomarna tar över efter föräldrar och den kulturen de är uppfostrade i.²⁶

Ungdomar söker ett liv under nya livsvillkor, som tenderar att överskrida deras gränsdragningar, genom det etniska minnet. Det finns en skapande kraft hos ungdomar som bor idag i den mångkulturella Sverige. Ålund tycker att kulturell mångfald är dagens svenska samhälles signum. Ungdomarnas identitet formas och deras drömmar utvecklas inom ramen för en spänning mellan det förflutna och det som är.²⁷

Marshall Berman diskuterar ”det moderna etniska medvetandet” som uttrycker hos honom en reflexiv förbindelse av tid och rum. Han anser att den moderna etniska identiteten formas dynamiskt i det etniska minnets repertoar och att i identitetsskapande processer urladdas starka energier. Brottande med traditioner hos invandrarungdomar skapar en ny förankring i tid och rum.²⁸

²⁵ Ålund 1997

²⁶ Ibid.

²⁷ Ibid.

²⁸ Ibid.

4. METOD

Syftet med studie måste vara avgörande för vilken metod man vill använda sig av. Bestämmer man sig att undersöka människors sätt att resonera eller reagera, eller urskilja vissa handlingsmönster, så ska man välja en kvalitativ studie.²⁹

Själv väljer jag en kvalitativ studie med tanke på syftet med min undersökning som handlar om invandrarkillars sätt att resonera omkring integration genom fotboll.

En kvalitativ forskning påbörjas genom att undersökaren försöker att formulera några preliminära forskningsfrågor och bekantar sig med litteraturen inom området. Tidig litteraturläsning och reflektion omkring problemområde kan underlätta formulering av problemet och att teorier tydliggörs. Man ska vara öppen för att forskningsfrågorna kan omformuleras under studiens genomförande, att man kan upptäcka nya forskningsfrågor vid mötet med den empiriska verkligheten. Den kvalitativa forskningen kräver noggrann planering av datainsamling, samt bearbetning, tolkning och analys.³⁰

Frågeställningar har jag redan presenterat i problemformuleringen och då hade jag redan föreställning om hur mina intervjufrågor kommer att se ut. Men jag var medveten om detta att mina frågor troligtvis kommer att omformuleras under undersökningens gång.

Genom att samla relevant litteratur som handlar om integration genom idrott fick jag en kunskapsgrund för att beskriva valda begrepp och teorier, samt analysverktyg.

Om man vetenskapligt vill försöka att analysera ett problem börjar man identifiera vilka aktörer som upplever aktuella problemet. Det är viktigt att kunna sätta sig i intressenternas levnadsförhållande, den speciella kultur och historiska process som skapat de kulturella mönstren i intressentens miljö. Undersökaren ska gå ut och träffa representanter för olika intressenter och få en bild av hur de resonerar omkring problemet. Man måste inte välja slumpmässigt sina informanter, utan det viktigaste ska vara att komma i kontakt med dem som är villiga att berätta hur de ser på problemet. För att få bättre perspektiv på det man undersöker, känns det nödvändigt att kommunicera med de aktörerna som kan ge sina åsikter omkring aktuella problemet. Valet av aktörer påverkas av problemets art. En informant ska få möjlighet att tala fritt om hur han/hon uppfattar problemet. Vid kontakt med informanter ska betonas att informationen kommer att behandlas anonymt och vid resultatredovisningen ska det inte vara möjligt att identifiera informanten.³¹

Fotbollsdomare, fotbollsfunctionärer och lagledare är de relevanta aktörer som kan hjälpa mig att belysa problemet. Genom att ta kontakt med dem som jag identifierade som aktörer i det här problemet, påbörjade jag min undersökning.

4.1. Tillvägagångssätt vid insamling av data

Kvalitativa undersökningar används i exemplifierande syfte, till skillnad från kvantitativa som används för att generalisera. I en intervjuundersökning kan urvalet ske på många olika sätt, några speciella regler finns inte.³²

De första frågorna som uppkom när jag började planera datainsamlingen var:

Ska jag använda mig av gruppintervjuer eller någon form av fokusgruppsintervju?

Vad är det mest relevant för min studie- intervju med en mindre urval av individer eller en person som ska intervjuas mer på djupet? Kanske en gruppintervju i kombination med

²⁹ Kvale 1997

³⁰ Larsson/Lilja 2005

³¹ Ibid.

³² Svening 2003

enskilda intervjuer kan vara mest fruktbart för datainsamlingen?³³ Jag valde individuella intervjuer eftersom killarna som jag ville intervjuar studerar utanför sin kommun och det var svårt att samla ihop de alla i samma tid.

Jag har valt fem invandrarkillar som spelar fotboll i en invandrarförening och intervjuade dem. Det blev ett tillfällighetsurval, man valde de som är lättåtkomliga och öppna för undersökningen. Tillfällighetsurval bygger på forskarens bekvämlighet, man använder sig av ”första bästa som finns till hands”. Samma procedur gällde när jag valde att hitta andra aktörer som jag ville intervjuar, spelare med svensk bakgrund, fotbollsdomare och lagledare.

En intervju är ett samtal som har ett syfte och en struktur. Den går utöver det spontana vardagliga utbytet av avsikter och är ett sätt att genom ställda frågor och lyssnande erhålla grundligt prövade kunskaper. Man ska vara medveten om det att forskningsintervju inte är ett samtal mellan likvärdiga parter utan det är undersökaren som kontrollerar och definierar situationen. Intervjuämnet presenteras av undersökaren som också följer upp kritiskt den intervjuades svar på frågorna.³⁴

Jag har använt mig av individuella semistrukturerade intervjuer, hade 10 strukturerade temafrågor som utvecklades under samtalet med underfrågor relevanta för min studie.

Däremot med andra aktörer, spelare med svensk bakgrund, fotbollsdomare och lagledare genomförde jag strukturerade intervjuer som handlade om invandrarkillars förhållningssätt på fotbollsarena.

Intervjuer har genomförts på en invandrarförening. Endast vid två tillfällen gjordes intervjuer på en fotbollsdomareklubb. Jag använde bandspelare under alla mina intervjuer och skrev ut intervjuerna från tal till text. Intervjuerna med invandrarkillar transkriberades ordagrant i högsta möjliga mån, medan intervjuerna med andra aktörer transkriberades selektivt, sammandrag där det skrevs en sammanfattning under frågorna av det den respondenten har sagt.

Validitet, realitet och generaliserbarhet

Enligt Thuren, validiteten betyder att man har undersökt det man ville undersöka och inget annat.³⁵ Under arbetet har jag arbetat med att granska innehållsvaliditeten i frågorna, för att säkerställa att intervjufrågorna i studien skulle vara av god validitet. Frågorna inte skulle vara ledande och besvarbara med enbart ja eller nej.

Samtidigt anser jag att de tillfrågade hade god tid på sig att fundera och svara på frågorna och att jag har fått väl genomtänkta svar. Jag hade under intervjuer följdfrågor för att gräva fram hur respondenterna tänkte för att säkerställa validiteten.

Reliabiliteten handlar om hur säkert man mäter det man vill mäta. Det betyder detsamma som trovärdighet. Ett klassiskt problem inom samhällsvetenskapen är att uppnå hög tillförlitlighet. Det finns en massa faktorer som kan påverka tillförlitlighet, till exempel miljön där intervjuerna genomfördes. Tillförlitlighetens många aspekter kan vi kalla för reliabilitet.³⁶

Utskriften av de inspelade intervjuernas reliabilitet kan också diskuteras. Det blir en subjektiv tolkning av inspelningen man skriver om till textform.³⁷

³³ Larsoon/Lilja 2005

³⁴ Kvale 1997

³⁵ Thuren 2002

³⁶ Svening 2003

³⁷ Kvale 1997

Då även ”ordagranna” utskrifter kan bli varierande beroende på vem som transkriberar dem så är det något att ha i betänkande.

Då jag gjort en kvalitativ studie har jag inte försökt kvantifiera vilket leder till ett svårare ställningstagande till generaliserbarheten. Saker som talar emot att resultatet är generaliserbart och exempelvis kan gälla i hela Sverige är att min studie enbart har intervjuat fem invandrarkillar och att dessa spelar i samma fotbollslag och har samma bakgrund. Jag gör mitt bästa att presentera respondenternas åsikter och tankar i resultatkapitlet och utifrån det så låter jag dig som läsare vidare bedöma generaliserbarheten.

Närhet och distans

Det är viktigt att nämna att jag kände mina respondenter innan, vi har samma ursprung och vi spelade innan några fotbollsturneringar tillsammans. På något sätt kan man säga att vi ”delar samma livsöde” med tanke på att vi är aktiva inom fotbollen och kommer ursprungligen från samma område. Därför hade jag lite bekymmer från början när jag skulle intervjua mina respondenter. Fördelen är att man kunde på ett naturligt sätt komma nära och visa respekt för de. Med tanke på att vi har så mycket gemensamt, killarna kunde identifiera sig med mig. Detta har från min sida inneburit en förståelseförmåga för deras situation. Enligt Repstad, intervjuare kan ha ett engagemang baserat på värde utanför sin roll som forskare, men det är viktigt att klargöra att det är så.³⁸ Problemet var att distansera sig från intervjupersonerna och från sig själv och sina ”förkunskaper” och genomföra intervju på ett professionellt sätt.

På grund av att jag känner mina respondenter väldigt bra, hade jag lätt att genomföra intervjuer med dem. Först hade jag redan deras telefonnummer, så ringde jag och frågade om de var intresserade att delta i min studie. Alla tackade ja, och jag försökte att göra mig främmande i högsta möjliga grad genom att ställa inledningsfrågor som jag redan hade en aning om. Jag lyckades med att distansera mig från mig själv under intervjutillfällena och samtidigt främmandegöra mig under bearbetningen av materialet när jag gjorde mina kategorier och hittade de gemensamma dragen i killarnas berättelse.

Jag inser inte att jag blev drabbad av ”hemmablindhet” eftersom en del av detta som har framkommit i intervjuerna som ”givet och självklart” är inte det enligt min egen uppfattning. Och den viktigaste frågan är om killarna skulle ge samma svar till någon de inte känner och som inte delar ”deras öde”? Eller om den andra intervjuaren skulle uppfatta och tolka deras svar på samma sätt som jag gjorde?

Med tanke på att man använde den kvalitativa studien, formulerade jag mina 10 temafrågor som kunde utvecklas under diskussionen. Jag kunde uppmuntra sina respondenter att med egna ord och fritt formulera sina tankar och erfarenheter. Samtidigt hade jag lätt att komma med följdfrågor. Enligt Repstad, den kvalitativa metoden präglas av flexibilitet. Under själva intervjuprocessen manualen kan förändras och korrigeras, detta beror på vem man har som respondenter. Man uppmärksammar verbala signaler som kroppsspråk och mimik.³⁹ Just i denna resonemanget ser jag fördel med det att jag känner från tidigare mina intervjupersoner och att vi har samma kulturella bakgrund. Jag uppfattar deras ”kroppsspråk” och jag kunde under intervjutillfällena vara mer flexibel med korrigeringen av mina underfrågor. Samtidigt kunde jag få ut lite mer av deras åsikter än någon annan hade kunnat, tycker jag.

³⁸ Repstad 1999

³⁹ Ibid

4.2. Forskningsetiska principer och etiska överväganden

Det finns tre etiska aspekter av forskarrollen. Forskaren har vetenskapligt ansvar inför sin profession så att en undersökning frambringar kunskap som är värd att veta och verifierad som möjligt. Nästa är relation till undersökningsspersonerna. Det är viktigt att de intervjuade personerna blir anonyma, man kanske behöver tänka genom hur ska döljas identitet av de intervjuade och vilka konsekvenser kan en publicering av undersökningen få för de grupper som de presenterar. Den tredje aspekten är forskarens oberoende som kan hotas både av dem som deltar i undersökningen, men också av de som, till exempel, finansierar undersökningen. Att intervjua är en interaktiv form av forskning, forskaren löper risk att "köpas" av intervjuade personer.⁴⁰

För att vara säker på att min studie uppvisar en god etik, utgick jag ifrån de fyra huvudkrav i forskningsetiska principer: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.⁴¹

Mina respondenter informerades om att deras uppgifter skulle behandlas konfidentiellt och att uppgifter bara ska användas för studiens syfte. Samtidigt informerades alla respondenter att all information ska hanteras på ett professionellt sätt, att det ska användas bara för det syfte jag presenterade och inget annat. De har erbjudits att läsa min färdiga c-uppsats.

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ <http://www.vr.se/download/18.668745410b37070528800029/HS%5B1%5D.pdf> (080421)

5. RESULTAT OCH ANALYS

Jag använder mig av tidigare forskningar, teorier och genomförda intervjuer med mina informanter för att skriva en analys. Min tanke är att redovisa genom ett kategorisystem de uppfattningar som har framkommit under genomförda intervjuer. Varje kategori innehåller en sammanfattning och ett antal citat, för att illustrera kategorin.

Jag vill i högsta möjliga mån skydda respondenternas anonymitet, därför kallar jag mina respondenter för R1, R2, osv., oavsett om det handlar om invandrarkillar, svenska spelare, domare, tränare eller funktionärer. Sifferordningen är slumpad och har inte att göra med vilken ordning de intervjuades.

De fyra huvudkategorierna är: *fotboll som livsstil, meningsfullhet med invandrarlag, kulturskillnader på fotbollsarena, fotboll som verktyg för integration.*

Sedan har jag delat upp underkategorierna utifrån datainsamlingen som jag fick genom mina intervjuer.

5.1. Fotboll som livsstil

Fotboll före andra sporter

Mina respondenter är eniga om att fotbollen är en självklarhet, det har blivit deras livsstil, en del av livet. När de träffar varandra pratar de om fotboll, tittar på en fotbollsmatch, eller så spelar de fotboll ...ibland spelar de stryktipset tillsammans. Med andra ord, fotboll tar mycket tid i deras liv. (R5) Respondent R2 tycker att nästan alla pojkar som kommer från Balkan börjar väldigt tidigt med fotbollsskolan i Sverige, vid 4-5 års ålder. Fotbollen blir det första alternativet, sedan om man inte visar tillräcklig talang då väljer man något annat. (R5) Man kan kanske spela aktivt basket eller handboll, men fotbollsmatcherna på tv är en självklarhet. Träffar man sina släktingar när man är på semester i sitt hemland, då går man genom alla fotbollsligor i Europa.(R3)

”Fotbollen har alltid varit så självklar, man kan säga att fotboll för mig är något säreget och för någon annan idrott eller hobby fullständigt oåtkomligt!” (R3)

Man hade sina idoler som en liten pojke, man ville bli någon, spela i de stora europeiska klubbarna och vara en riktig kändis.(R3) Idag har man inte samma drömmar, men fotbollsintresse är lika stor.(R1) Killarna som jag intervjuade har samma intresse, klädstil och de umgås privat. När man frågar om andra sporter, hockey, innebandy och så vidare, säger de att de har spelat i skolan, men märkte tidigt att det inte var ”deras grej”. (R2) Däremot fotboll spelades från tidig ålder och man har alltid räknat fotboll som en sport de ”importerade” från sina länder.(R3)

Enligt Aleksandra Ålund, är invandrarens livsvillkor präglade av upprottet från det förflutna och leder oftast till nostalgiska känslor vilket uttrycks genom minnesbilder från hemlandet. Det som har lämnats i sitt hemland idealiseras och förstelnar i ett slags längtans grepp och förstärks av tillvarons utanförskap. Den saknade gamla världen blir ofta metaforisk omskriven och kan fortfarande ge efterlängtat trygghet. Hålla sig vid det gamla spelar en stor roll för invandrare och för deras barn.⁴²

⁴² Ålund 1997

Föräldrarna idealiserar fotbollen i sitt hemland och presenterar fotboll för sina barn som ”något som inte är främmande för oss”. Barnen blir introducerade till fotbollen i tidig ålder och fotboll blir en del av fostran. Fundberg (2003) i sin studie är intresserad om hur pojkarna med invandrarbakgrund resonerar om fotboll och vilka hinder och möjligheter de ser. Killarna i Fundbergs studie pratar om pojkar med invandrarbakgrund som spelar fotboll utanför organiserad föreningsverksamhet. De pratar om pappa, personen som är viktig för deras fotbollsspelande. Pappa är den som kan vara tränare, ledare, personen som är med och tittar, sjutsar och vill gärna prata om sonens spel. Flera av papporna har själva spelat fotboll. Fundberg uppfattar föräldrars intresse för fotboll som ett positivt stöd. Han hänvisar också till sina egna tidigare studier där framkommer att svenska föräldrar har en negativ syn på invandrarföräldrarnas engagemang inom fotboll.⁴³

Mina respondenter upplever detta som otroligt positivt, och det finns bara roliga minne när de pratar om sin barndom, sin pappa och fotboll. En av mina respondenter tycker att en pappa med fotbollsintresse är oftast en förebild för killarna från Balkan. Han vill gärna visa till sina grannar och släkten att hans pojke har fotbollstalang och följer gärna till fotbollsmatcher och träningar. Föräldrar är oftast väldigt engagerade och detta upplevs som ett positivt stöd. (R8)

Intervjuade pojkarna i Fundbergs studie delar det resonemanget, bilden hos dem är väldigt positiv. Fast det förekom i en del intervjuer att vissa föräldrar sätter press på att lyckas. Men vissa anser att press hemifrån är realistiskt, de ser som faktum att pressen att lyckas, både med livet och med fotbollen, är en del av villkor för de som är invandrare i Sverige.⁴⁴

På liv och död

Mina respondenter är medvetna om att de upplevs ofta som aggressiva, speciellt när de ligger under i matchen. Men de tycker att svenskar vet hur de fungerar och de utnyttjar detta. ”*De börjar slänga sig på planen och klaga...och så går de till domare och frågar om tiden, hur mycket är det kvar...*”(R4) Respondenten R6 tycker att svenska killar utnyttjar invandrarkillars temperament och ibland vinner de sina matcher på grund av detta. Invandrarlagen tappar kontrollen och då börjar domarna varna och straffa, men oftast blir det bara värre. Detta gynnar det svenska laget, de hittar ett recept hur man vinner sina matcher mot invandrare...(R6) En av mina respondenter som har spelat fotboll, varit tränare och fotbollsdomare, upplever många av invandrarkillar som temperamentsfulla och ”svårhanterliga” under matchen. Han säger att det är mer livat när invandrarlagen spelar, men det behöver inte betyda nackdel. Det är bara temperament som kommer fram och man måste ha förståelse för detta, anser respondenter. (R7) En av mina respondenter säger:

”Fotboll är på liv och död för mig, under matchen....efter matchen är det inte lika allvarigt men det betyder väldigt mycket för mig. Man kan säga att fotboll är en del av mitt liv...” (R2) När laget ligger under i matchen då blir de mer och mer svårhanterliga ”och då gäller det att vara på sin vakt för det blir att du ger dem fingret så tar dem handen”. Problemet är större i de lägre serierna för där ska alla visa sin tuffa attityd, säger en fotbollsdomare.(R6)

I sin studie skriver Fundberg att i mötet mellan svenskar och invandrare är det tydligt att invandrare ofta tillskrivs ett utlevelsefullt beteende. Fundberg menar att det som bland svenskar upplevs som för mycket manlighet är kanske ett sätt att beskriva sin egen manlighets ideal. På andra sidan, tror Fundberg, att svenskar som upplever invandrarkillar som temperamentsfulla vill snarare framställa sig själva som disciplinerade och rationella.

⁴³ Fundberg 2003

⁴⁴ Ibid.

Det disciplinerande och utlevelsefulla tolkas positivt eller negativt, beroende på i vilket sammanhang det sker och vem som tolkar.⁴⁵

Det finns säkert andra förklaringar varför mina respondenter uppvisar ett annat beteende när de spelar i en invandrarlag. Respondenten R1 tror att man vill hävda sig framför sina kompisar och att man som ett invandrarlag presenterar faktiskt sin nation på fotbollsplanen. Då gäller det att vara som alla andra, om man är inte det så tror de andra att man räcker inte till...(R1)

Mer än bara idrott

Min respondent, som jag kallar för R3, säger att han har under sin uppväxt som barn och ungdom försökt att prova och testa på så många sporter som möjligt och han tror att det är rätt så vanligt bland barn (ungdomar). Han tycker att med fotbollen upplevs en speciell känsla av att vinna och förlora, ansvaret man lär sig att hantera, uppleva pressen under matcher, förväntningar och förhoppningar och det som är viktigast av allt nu på "äldre dagar"-gemensam glädje! *"Fotboll är en passion i livet... har alltid älskat fotboll"* (R1)

Även andra respondenter tycker att fotbollen var självklarhet från början, att man är uppvuxen med fotboll. Det framkommer i mina intervjuer att den största orsaken att man valde just fotboll av alla sporter är att alla vänner till mina respondenter spelar fotboll så det blev av ren natur att spela fotboll istället för någon annan sport.(R1) Också är det viktigt att påpeka att invandrarungdomar inte hade så mycket kontakt med andra populära sporter i sitt land som tennis, innebandy eller ishockey, så det blev fotboll istället.(R1)

Enligt Fundberg (2003) väljer ungdomar en idrott som de "brinner för", och beskriver idrotten som ett tillstånd, en känsla och sammanhang, där allt annat omkring är inte lika så viktigt. De beskriver sin idrottsgren som mer än bara en sport, som en del i en livsstil. Flera av baskettjejererna Fundberg intervjuade har provar olika idrotter innan de började med basket. Deras bästa kompisar spelar basket i samma lag och alla de tycker att basket "kändes rätt" och var deras grej och att basket är mer än bara idrott. Man identifierar sig med idrotten, det blir en livsstil.⁴⁶ Detta stämmer med mina respondenters resonemang. De tycker att fotboll är den populäraste idrotten och att man identifierar sig med fotbollen, speciellt när man är yngre. Man köper populära märkeskläder, sådana som fotbollsstjärnor har och man blir jätteglad när man får de kläderna i present.(R3)

Mina föräldrar visste att jag blir mest glad av när de köper ett fotbollsspel eller t-shirt med en fotbollsspelare på....det var något jag uppskattade mer av allt och då sprang man ut och visade det till kompisarna.(R4) En av respondenterna tycker att det handlar mycket om fotboll i hans liv, det är inte bara fotbollsspelande utan att man umgås med fotbollsintresserade personer. Han märkte att *"de killarna som inte var fotbollsintresserade passade inte i gänget och idag är bara de fotbollsfanatikerna som är kvar..."*(R2)

Fotboll är mer än bara idrott i killarnas liv, till och med deras flickvänner har blivit socialiserade i detta. En av respondenterna säger att deras flickvänner har lärt sig namn på alla stora spelarna i världen, och att han uppskattar detta. De tittar på deras hemmamatcher, köper någon fin fotbollströja i present...(R4) Alla killar är eniga om att det inte finns någon annan idrott eller aktivitet som kan ersätta fotbollsspelande i X.

⁴⁵ Fundberg 1997

⁴⁶ Fundberg 2003

5.2. Meningsfullhet med invandrarlag

Kamratskap och frizon

Flera av respondenter nämner kamratskap som en viktig faktor som håller de kvar inom fotbollen. Alla deras kompisar spelar fotboll och de är uppvuxna med fotboll. Man ser det som avkoppling från det vardagliga livet, från stressen i skolan, arbetet...(R5) Två av respondenterna tycker att kamratskap är det viktigaste med idrotten. Respondenten R4 anser att för honom är fotboll mest ett sätt att umgås med kompisar och tycker att om alla andra väljer något annat istället för fotboll, då är han med, det viktigaste är att de fortsätter att umgås... ”För mig är det fotboll mest ett sätt att umgås med mina kompisar...jag har valt att spela i X för att mina kompisar spelade redan där...” (R4) Killarna tycker att spelande i det svenska laget innan har inte gett så mycket av kamratskap, man har varit mest ute efter resultat. Man sålde bingoletter, diskuterade om taktiken och förberedde sig inför kommande matcher. ”Det var inte speciellt roligt, vi var som små robotar...”(R1)

Tore Brännberg(1998) i sin studie anser att kamratskapsföreningar har helt andra ambitioner än gemenskapsföreningar och elitföreningar har. Meningen med kamratskapsföreningar är inte att skapa ett fungerande vardagsliv utan att fungera som frizon. Med frizon menas en flyktplats från vardagslivet, eller som min respondent säger, från stressen i skolan eller arbetet.

Enligt sociologen Cohen ”frizoner” är nödvändiga att man uppfattar sig som något mer än de roller vardagslivet erbjuder oss. Han menar att vi alla har behov av frizoner och därför kan man förstå människors behov av hobbyverksamheter eller andra fritidsintresse. Brännberg refererar till Goffman som anser att kamratskapsföreningen skapas av vårt behov av att slippa undan vardagslivets sociala krav och dess fasta rutiner. Dess målsättning är att ge människor en frizon där man kan överskrida vardagslivets mer tabubelagda områden.⁴⁷ Mina respondenter har likadana tankar kring skillnaden mellan fotbollsspelande i lag X som kan klassas som kamratskapsförening och deras förre detta lag som är fotbollsförening med ambitioner att avancera inom svensk fotboll.

Killarna uttryckte ofta under intervjuer att spelande i X är avkoppling från vardagslivet och att de stunderna när de spelar matcher kan inte ersättas med ett annat intresse. (R2) De har flickvänner och kompisar ”utanför planen” men tycker att spelandet i X är något ”heligt” för dem. (R4) ”De är just de stunderna som gör oss glada, när vi samlas på fredag kväll efter en jobbig vecka och lägger fram våra förslag för helgen...det blir match på söndag och imorgon kan vi spela stryktipset...”(R3) De anser också att det finns inte bättre sätt att kombinera det som är nyttigt och roligt samtidigt. Deras fotbollsspelande i invandrarföreningen fungerar som en flyktplats från vardagslivet, samtidigt killarna håller sig i form och har det roligt tillsammans.

⁴⁷ Brännberg 1998

Tradition

Flera av mina respondenter pratar om hur de började spela fotboll och nämner personer som var viktiga för deras fotbollsspelande. En av respondenter säger att föräldrarna var fotbollsintresserade och man blev presenterad för fotboll vid en väldigt tidig ålder.(R5) Andra säger att man kommer ihåg när alla grannar och familjen samlades i vardagsrummet när landslaget spelade sina VM-matcher, när man skrek och hoppade...det verkade vara de viktigaste stunder i deras liv.(R1)

"Jag är uppväxt med fotboll, min far gillar fotboll och när jag var liten tittade vi alltid på fotboll på tv, och när man var ute med kompisarna och föräldrarna sparkade vi boll..."(R3)

Föräldrarna pratade om sydeuropeisk fotboll som "den riktiga fotbollen", de tyckte att svenskar gillar mer andra sporter, som hockey och innebandy, och att "Sverige var inget riktigt fotbollsland"(R5) Med tanke på att fotboll har en annan tradition i sydeuropeiska länder i jämförelse med Sverige, man kan förstå lite av föräldrarnas resonemang. En av mina respondenter hörde av sin far ofta att han i sitt hemland fick ledigt från arbetet på grund av att fotbollslandslaget spelade sin match.

"Alla slutade två timmar tidigare och fick betalt för de timmarna...så är det inte här i Sverige...och så satt de hos grannen, eftersom det var bara en familj i hela huset som hade tv-aparraten på 1960-talet...alla kommenterade varje dribbling, varje spelare, det var fruktansvärt roligt!", säger min respondent R2. Han påpekar att alltid efter stora landslagsmatcher alla barn i området samlades och spelade fotboll i flera timmar.

Enligt Ålund, känslan av identitetsmässigt utanförskap och sökandet efter en sociokulturell tillhörighet påverkar ungdomars identitet i det multikulturella samhället. Det som återkommer i hennes bok är olika försök till en "resa hem", eller enligt Cohen, försök att "make home from home". Ålund menar att identitetsarbete oftast handlar om att söka sin hemvist och naturliga tillhörighet. Det handlar om revitalisering i nuet, återskapande av traditionen, omtolkning av historien till en slags mytkonstruktion. Det som Ålund kallar för etniska minnet, spelar en stor roll i detta sammanhang, hon anser att mötet med det förflutna handlar om att brottas med traditionens begränsade betydelse vilket kommer i uttryck i generationsrelationer.⁴⁸ Jag anser att detta stämmer med mina respondenter resonemang, de söker sig till andra som har samma historia och bakgrund de själva har och försöker att skapa något som liknar "den gamla världen", som är förmodligen omtolkad och omkonstruerad av deras föräldrar och inte minst, av dem själva.

Att vinna eller försvinna

På så sätt uttrycker min respondent sina upplevelser under en fotbollsmatch. Han säger att fotboll är en del av hans liv, väldigt viktig del, det vill man vara rädd om och prestera bra i. Andra respondenter resonerar lika, och tycker, till exempel att invandrarlag spelar mer med hjärta än med hjärna, då visar man självklart mer känslor på planen.(R2) En av mina respondenter tycker att känslan av att vinna och förlora har en väldigt stor betydelse för honom.(R3) Och alla är eniga om att just den känslan av att vinna är mer närvarande nu när man spelar i ett invandrarlag än tidigare när man spelade i ett svenskt lag (eller ett blandat lag).*"Vi alla känner likadant, samma mentalitet och man vet hur mycket en vinst betyder....så är det på liv och död..."*(R5) *"Det är lite annorlunda nu när man spelar i ett invandrarlag"*, säger R4.

⁴⁸ Ålund 1997

I Fundbergs studie (2003) framkommer en invandrarkillens tankar om skillnader mellan svenska och invandrarkillar på fotbollsarena. Han tror att invandrare på fotbollsplanen försöker att kompensera ett sämre utgångsläge. Har man inte samma förutsättningar från början vill man lyckas med något. Pressen har man på sig också och den bara hjälper att prestera bättre. Drivkraften och vilja att vinna och lyckas är något som återkommer i Fundbergs studie. En av intervjuade personer i hans studie anser att drivkraften att lyckas är större hos de än hos svenska pojkar. En av de intervjuade tycker att svenska killar är bortskämda och att invandrare har större vilja att nå något stort. Flera av intervjuade pojkar tycker att svenskar har en annan slags trygghet att falla tillbaka på, invandrare har en utväg i att bli stora i idrotten eller musik.⁴⁹

5.3. Kulturskillnader på fotbollsarena

Vi och dem

När man pratar om kulturskillnader mellan grupperna, i vårt fall mellan invandrarkillar i min studie och svenska killar på andra sidan av planhalvan, då ska man nämna begrepp subkulturer. Subkulturer handlar inte bara om etniska grupper i det omgivande samhället, utan de inbegriper varje del av befolkningen som skiljer sig från de övriga genom sitt kulturella mönster. Killarna i min studie är invandrare, fotbollsspelare och medlemmar i ett invandrarlag. Med tanke på allt detta tillhör de en subkultur. En subkultur, enligt Giddens, kan innebära mycket olika företeelse. Vissa individer kan identifiera sig helt och hållet med en viss subkultur. Sociala rörelser och grupper som har en viss livsstil kan utgöra starka förändringskrafter i samhället. Giddens anser att subkulturer kan skapa utrymme och frihet åt människor att agera utifrån sina egna åsikter, uppfattningar och förhoppningar.⁵⁰

Det framkommer tydligt att invandrarkillar går in i en match mer känslomässigt en svenska killar gör och förklaringen kan ligga i det att de tillhör en subkultur som är minoritet och har en möjlighet att visa sina färdigheter i ”en rättvis kamp, elva mot elva”. (R3)

Killarna i min studie upplever inte att de blev behandlade annorlunda när de spelade i svenska laget, men säger att det kan var på grund av detta att de hade ”samma tröjfärg” som svenska killar i laget hade på sig. (R1) En annan uppfattning fick de när de spelade sina första matcher med invandrarlagen. Då såg man varje reaktion på domarnas beslut som något ”avvikande”, men om killarna i det svenska laget reagerade på samma sätt då hade domarna tålmod att ta detta på ett lugnt sätt.(R4)

Fotboll är en kamp där föreställningarna om ”de andra” kan påverka agerande. Uppfattningar om ”svenska disciplinerade killar” och ”sydländskt stöddiga killar” får effekter på och utanför plan. Fotbollstradition och alla andra traditioner brukar vara kontextbundna. Mellan invandrare i Sverige skapas nya fotbollstraditioner och det är faktum att synsätt förändras hos svenska tränare och spelare också. Det förändras agerande på fotbollsplan och dessa förändringar och nya traditioner kan inte alltid placeras i kategorier av svenska, turkiska, somaliska, osv.⁵¹

⁴⁹ Fundberg 2003

⁵⁰ Giddens 2003

⁵¹ Fundberg 2003

De unga invandrarna står för nyskapandet. Här pratar man, enligt Fundberg, om fotbollens ”kreolisering” bland unga invandrare.⁵²

Samtidigt händer förändringar och nyskapande bland svenska föreningar. Frågan om fotboll och integrering berör både svenskar och invandrare.⁵³ En av mina respondenter uttrycker sig på följande sätt:

”Domarna upplever oss som mer aggressiva, vi klagar mer, typ... och det kan jag hålla med om...men det känns som att domarna är alltid på deras sida. Om ett svenskt lag hade varit utomlands och mötte ett lag därifrån så hade inte domarna varit på deras sida... dumt men så är det...”(R1)

Det är faktum att många invandrarkillar och tjejer tillhör eliten i svensk idrottshistoria. Samtidigt diskuterar man fortfarande kulturrockar och kulturskillnader inom idrotten. Killar som spelar på ”gräsrotsnivå” nämns ofta i diskussioner om kulturskillnader inom idrott. Mina respondenter tycker också att om man ”sköter sig och gör som alla andra” då finns det inte underlag för en diskussion om kulturskillnader, men om man visar lite ”avvikande” beteende då är diskussionen igång!(R5)

Andra aktörer

Fotbollsdomare som intervjuades i min studie tycker att när invandrarlag ligger under i en match så är de mer okontrollerbara. När matchen ”står å väger för att spåra ur” tycker de att det är mycket lättare att rätta till matchen mellan två svenska lag. Invandrarlag har förmåga att tappa kontrollen och självbehärsknigen i sådana situationer.(R7) Samtidigt tycker svenska killar som har spelat en del matcher mot lokala invandrarlag, att invandrarkillar i ”blandade lag” blir mer kontrollerade än de i rena invandrarlag.(R9) En av dem anser att en eller fåtal invandrarkillar i ett svenskt lag anpassar sig mer mot svenska samhället och dess sätt att uppföra sig, medan hela invandrarlag kör i sin stil för alla är vana vid ett visst förhållningssätt och uppförande.(R10) Respondenter som är funktionärer inom Fotbollsförbundet anser att problemet med invandrarkillarna är något som diskuteras ofta inom förbundet, men några stora ändringar händer inte. Som det största ”problemet” nämner de som spelar i de lägsta serier, att det är stökigt under matcherna, att det kommer en del rapporter och anmälningar där invandrarkillar blir överrepresenterade.(R11) De tycker att många ”avstängda” eller straffade spelare är just de som spelar i invandrarlagen. Det är fel att duktiga, tekniska spelare går över från högre serier för att spela med sina landsmän på ”gräsrotsnivå”. Det händer ofta att matchfördelarna klagar på att visa domare tackar nej till matcher med invandrare på ena planhalva. Inte ens deras landsmän ville döma deras matcher. Då blir det lite svårt att hitta en domare som klarar matcher mellan ett invandrarlag och ett svenskt lag.(R11 och R12)

Samtidigt, anser invandrarkillar att publiken faktiskt kommer till en fotbollsmatch för att se lite ”action”, att man måste visa känslor, att detta är en del av fotbollen.(R5) En av dem tycker att invandrare i de svenska serierna inte är mer stökiga än exempelvis, de spelarna som visas på tv i den engelska ligan.(R3)

”Publiken tycker att det är roligare att titta på ett invandrarlag, det händer hela tiden någonting, spänningen är på hög nivå och de får uppleva tekniska drag... kan tänka mig att tjejerna tycker att killarna ser bättre ut i invandrarlag och det är en utav många anledningar till varför de tittar på matchen(skratt). Invandrarspelare har ett större hjärta och de spelar med hjärtat mer än med viljan, medan svenskar spelar mer med vilja än med hjärtat...”(R2)

⁵² Fundberg 2003

⁵³ Fundberg 1996

Respondenten som har erfarenhet av arbete med killar med invandrarbakgrund är säker på det att problemet finns inte i samma utsträckning på högre nivåer, utan det ligger mer på ”div 6-7 nivå”. Där alla vill visa sin tuffa attityd och det är nästan ännu värre med familjemedlemmar som är på plats och tittar och har sitt tyckande om saker och ting.(R6)

I sin studie beskriver Järtelius samma problem som fotbollsdomarna hade med invandrarföreningar i Norrköping. Eftersom invandraridrotten var ett tabubelagt ämne i vissa kretsar, så bad man fotbollsdomare Axelsson, en man med internationella meriter att ge en förklaring till konflikter mellan invandrarkillar och svenska killar på fotbollsarena. Han förklarade att problemet finns, ibland behövs en 15-20 telefonsamtal innan man hittar en domare som är beredd att ställa upp att döma en match med invandrarlag på ena planhalvan. Han tycker att invandrarna har ett annat temperament och tar motgångar väldigt allvarligt. En match i division 6 eller division 7 är, normalt sätt, inte så viktigt, men för en invandrarlag känns det kanske som en nationell motgång att inte vinna. De har sitt lag i Sverige som är en bit av deras land och deras landsmän kräver att de ska vinna matchen, tycker Axelsson.⁵⁴ Just den här inställningen att man spelar under ”sin flagga” kan vara något som gör att invandrarkillar blir mer ”avvikande” på fotbollsplanen, att de vill inte förhålla sig rätt till fotbollsregler som de kanske ibland tolkar som ”svenska regler”.

Fördomar

En av mina respondenter, fotbollsdomare och tränare, säger att fördomar finns i högre grad hos svenska killar än hos invandrare. Han har upplevt situationer när han dömde matcher mellan svenska och invandrarlag, att svenska lagledare var ”beredda” för ”tjafs och grovt spel” av invandrarkillar och ville förmedla detta till domaren innan matchen började. Nästan alla matcher slutade utan konflikter på planen, man har sett kanske bara lite av invandrar temperament, men han tyckte att det var bara roligt. Han säger att ibland blir det mer skratt och lite roligare fotboll då när ett invandrarlag spelar. Han vill inte generalisera och säger att många ungdomar som spelar fotboll idag, både svenska och invandrare, har svårt med uppförandet och disciplin och dess enklaste grunder, men det finns undantag som är helt underbara.(R8) En av mina respondenter upplever att domarna kommer till matchen med förutfattade meningar om invandrarlagen:

”De kommer till matcherna med förutfattade meningar om hur det kommer att vara. Men sedan så inser de att det inte är så stor skillnad gentemot ett svenskt lag förutom tekniken och att ett utländskt lag kanske dribblar mer på gott och ont...”(R5)

Enligt Giddens, fördomar inbegriper förutfattade meningar som grundas oftast på hörsägen istället för på erfarenhet, åsikter som blir kvar trots att man får information som motsäger det man tror på. Människor har positiva fördomar om grupper de själva är medlemmar och negativa fördomar om andra grupper. Stereotyper används ofta om etniska minoritetsgrupper. Stereotypa idéer kan införlivas i kulturella uppfattningar och bli mycket svåra att utrota.⁵⁵ Stereotyper om invandrarkillers uppförande på fotbollsplanen som är inplantade hos vissa svenskar kan vara en av orsaker att invandrarkillar söker sig till invandrarföreningar. Och detta kan skapa någon sort av revolt hos invandrarkillar och de kan bli mer envisa om att behålla sitt uppförande, speciellt nu när de spelar tillsammans med ”sina egna”.

⁵⁴ Järtelius 1982

⁵⁵ Giddens 2003

5.4. Verktyg för integration

Etnoromantik

Mina respondenter har börjat sin fotbollskarriär i en svensk förening, där de visade upp sin fotbollstalang och blev ”viktiga” spelare i sitt juniorlag. De har många vänner som har svensk bakgrund och säger att de aldrig kände sig som ”annorlunda” i ett svenskt lag (R1). I det svenska laget visade de sig som mer individuella spelare än lagspelare och det är något som tränarna påpekade ofta, speciellt när man förlorade matchen. Men de individuella kvaliteterna var kanske inte tillräckliga, man blev *”trött på att höra att man måste anpassa sitt spel till laget.”*(R2) Det var höga krav på spelarna, man tyckte ibland att *”det här var mycket seriöst”*. Man tränade tre gånger i veckan, det gick bra när man studerade på gymnasienivå, men det var lite svårare sedan.(R4) Därför valde man att spela i en lägre division, *tillsammans med sina kompisar av samma ursprung, som ville ha roligt när de spelar fotboll och samtidigt måste man inte träna så mycket som förut... (skratt)”*.(R4)

”I Y(svenskt lag) spelade jag i ca tio år... sedan gick jag över till X(invandrarlaget)...där spelade jag i tre år...ja, det är känsligt att möta sitt gamla lag. Jag mötte mitt gamla lag bara när det var inomhusturnering...när vi väl möttes så var det ett hat inom mig...ville bara krossa dom...(skratt)”(R2).

Killarna uppger också att de känner sig stolta när de spelar ”under sin flagga” och det känns mycket roligare att vinna med X än tidigare när man spelade i Y.(R1) En av respondenterna säger att man får också beröm av sina landsmän efter en ”lyckad fotbollsmatch”, något som man inte upplevde när man spelade i det svenska laget. I sin tur är föräldrarna också stolta över sina barn som spelar i ”sina egna lag” och blir mer engagerade i föreningsarbete.(R3)

Man kan förstå varför killarna söker sig till egna fotbollsföreningar utifrån Ålunds resonemang. Ungdomar med invandrarbakgrund strävar att återskapa och identifiera ett ursprungssammanhang och en kontinuitet mellan förr och nu, relaterad till behovet av förankring. Deras ambivalenta position påverkar deras identitet. De finns ofta i en marginaliserad position i den samhälleliga arbetsdelningen och det har stor betydelse för det etniska minnets karaktär. Föräldrarna har ”låst sig fast” vid drömmen om sitt ursprungsland, med en idealiserande innebörd som kan leda till negativa projektioner mot det omgivande samhället. Här pratar man om etnoromantik, som är inte ovanlig, särskilt i föräldragenerationen.⁵⁶ Killarna i min studie anser att de är integrerade i det svenska samhället, fast de har aldrig känt sig som svenskar.(R4) De har svenska kompisar och flickvänner, respekterar svensk tradition och kan svensk historia mycket väl. Med andra ord Sverige är deras andra land.

”När Sverige spelar i EM eller VM, och vårt land är inte med – då är det Sverige som gäller!” säger en av mina respondenter.(R5) Däremot när man spelar mot ett rent svenskt lag *”då känns det fruktansvärt bra att vinna”*. (R4) Just den här känslan av rivaliteten går genom som röd tråd i alla mina intervjuer med invandrarkillar.

⁵⁶ Ålund 1997

Deltar under sina villkor

Mina respondenter spelade i ett svenskt lag innan de bildade X. De upplevde sig delaktiga i det svenska laget, fast kände alltid att deras fotbollskunnande ”var lite avvikande”. (R4) Individuellt var man lite bättre än de svenska spelarna, fast fick aldrig beröm framför andra medspelare.(R5) En av mina respondenter säger att integrationen genom fotboll finns också i det fallet när man spelar i ett svenskt lag, fast då är det inte ”under våra villkor”. Han menar att när det gäller spelandet i ett svenskt lag, då förväntar de sig (svenskar) att en invandrarspelare ska fungera som en i laget, att man ska inte visa sitt temperament och mentaliteten, utan anpassa sig till det som gäller för det svenska laget.(R5) På så sätt, menar en annan respondent, det blir svårt att visa så mycket av sin kreativitet och individuella kvaliteter, man blir bara som en del i en maskin och det blir inte så speciellt roligt i längden. (R1) I det invandrarlaget som spelar i den lägre divisionen, har de inte så stor press på sig, man spelar på den lägsta nivån och tränar inte regelbundet.(R4) De kommer bra överens med varandra både på planen och utanför den och ibland vill man visa sin talang och kreativitet, så det blir accepterat av andra spelare i laget.(R2)

I studie av Järvelius sägs att integration måste vara en process där invandrare ska ha samma rättigheter, men samtidigt ska de kunna behålla sin kulturella identitet. Idrotten ses som ett medel för invandrarernas sociala integration. En tjänsteman med ansvar för idrottsfrågor säger i Järtelius studie att invandrarungdomar är bra för svensk idrott med tanke på att de kan tillföra mycket frisk blod. På den tiden försökte man att göra idrottsrörelsen lika mångkulturell som Sverige självt.⁵⁷

Killarna som växte upp i Sverige, två av mina respondenter, minns när deras pappor spelade i ett invandrarlag på slutet av 1980-talet. Det var inte så många invandrarlag då och det var väldigt populärt att kolla på en fotbollsmatch när de spelar. Man såg mycket av dribblingar och tekniska spelet och på en liten fotbollsarena kunde man se 300 människor på läktaren.(R1) Idag är det lite annorlunda, killarna blir glada om det kommer föräldrar och vänner och tittar på deras matcher.(R5) Invandrarlaget som spelar i en svensk serie är faktiskt som ett steg framåt i integrationsprocessen. Inom svensk fotboll på elitnivå finns det väldigt många utländska namn. Svenska killar har accepterat de stora stjärnorna med utländsk bakgrund inom svensk fotboll, exempelvis Zlatan, men har lite svårare att acceptera ”rena invandrarlag” som klassificeras som annorlunda.(R1)

Killarna i min studie känner sig integrerade i det svenska samhället, har svenska kompisar och flickvänner, men ändå tycker att de har rätt att behålla sin kulturella identitet. Detta gör de, bland annat, genom att spela i ett invandrarlag, som i sin följd är en del av den svenska idrottsrörelsen. Föreningen är medlem i den Svenska Fotbollsförbundet och det gäller att hålla sig till spelregler och alla formella beslut och ändringar som kommer ”uppifrån”. De själva upplever detta som något positivt och tycker att det blir ”mer liv” i fotbollen om det finns invandrarlag som visar lite av temperament och annat mentalitet på fotbollsarena.(R2)

Med tanke på att killarnas gemensamma intressen och bakgrund är en av orsaker för att de bildade en invandrarfotbollsförening, man behöver inte glömma behov av den kulturella fostran som är närvarande i detta sammanhang.

⁵⁷ Järtelius 1982

Kulturell och etnisk identitet

I samtalet med mina respondenter har framkommit att de är medvetna om att det finns skillnad mellan kulturen de är uppfostrade i och kulturen som råder i det svenska samhället. De tycker att om man är ”andra generations invandrare”, då har man lätt att förstå varför svenskar har svårt att acceptera invandrarnas uppförande i vissa situationen. Samtidigt man förstår varför invandrare har svårt med svenska traditioner och beteendemönster.(R5) Kulturkrockar är helt vanliga företeelser här i Sverige och problemet ligger i det att man bedömer de andra utifrån egna värderingar. Killarna tycker att det är en fördel att olikheter framkommer, att man kan på det sättet lära sig mycket av varandra.(R3)

”...men, det är bara roligt att vi är olika....världen skulle vara en tråkig plats om vi tänkte och uppförde oss likadant...”(R1)

Väldigt mycket ligger i skillnaderna mellan olika kulturer, man vill gärna visa till de andra att man är bättre, tänker och gör rätt. Enligt Giddens, det förhållningssätt när man bedömer andra kulturer utifrån en jämförelse med den egna kulturen kallas för etnocentriskt förhållningssätt. Olika kulturer skiljer sig så mycket åt, att det inte är förvånande att människor som kommer från en viss kultur har svårt att förlika sig med det beteende som människor med en annan kulturell bakgrund uppvisar. Det är svårt att uppfatta saker och ting utifrån ett helt annat perspektiv och ibland kan vissa svåra frågor väckas.⁵⁸ Invandrarungdomar i min studie tycker att de har skapat en identitet och en kultur som är mellan ”den svenska och balkanska” kulturen.(R4) Därför har de inga problem att anpassa sig i Sverige, och samtidigt de är inte ”annorlunda” när de vistas i sitt hemland under semester.(R2) Marshall Berman diskuterar ”det moderna etniska medvetandet” som uttrycker hos honom en reflexiv förbindelse av tid och rum. Han anser att den moderna etniska identiteten formas dynamiskt i det etniska minnets repertoar och att i identitetsskapande processer urladdas starka energier. Brottande med traditioner hos invandrarungdomar skapar en ny förankring i tid och rum.⁵⁹ En av respondenterna uttrycker sig mycket positivt om deras identitet, säger att man ser sin identitet som en kompetens, precis som man ser en kompetens hos barn som lär sig två olika språk under sin uppväxt, och att man blir rik på något sätt med tanke på att man finns mellan två olika kulturer. Då har man ett annat perspektiv när man diskuterar om kulturskillnader, man har lättare att se ”var problemet ligger i”. (R5)

⁵⁸ Giddens 2003

⁵⁹ Ålund 1997

6. SLUTDISKUSSION

Syftet med min studie är att få en inblick i varför killarna med invandrarbakgrund väljer fotbollen framför andra sporter och varför väljer de att spela i ett invandrarlag. Slutligen, ville jag veta om fotbollen fungerar som integrationsfaktor i detta fall.

Killarna i min studie tycker att fotboll är en självklarhet när man väljer mellan olika sporter. Fotbollen är den mest populära sporten i deras hemland, det finns en stark fotbollskultur där. De får stöd av sina föräldrar, som ser fotbollen som något ”inte främmande för oss”. Man idealiserar det som inte är främmande, det som ger trygghet på något sätt. Föräldrarnas engagemang i barnets idrott leder till att fotbollen blir en del av fostran.

Under min karriär som fotbollsdomare har jag upplevt invandrarlag som mer svårhanterliga på fotbollsplanen än svenska lag och mina åsikter delas av andra fotbollsdomare som dömer deras matcher. Samtidigt delar vi uppfattning om att invandrarkillar är mer temperamentsfulla och har en annan mentalitet än svenska killar har. Men det gäller att ”vara på sin vakt” och lära sig att hantera konflikter på fotbollsplanen där temperamentsfulla invandrarkillar finns på en planhalva. Svenska lag är mer disciplinerade och medvetna om kulturskillnader på fotbollsplanen, och det framkommer i min studie att de är också skickliga på att få fördel av dessa skillnader. Som en förklaring till att invandrarkillarna visar upp sitt temperament på fotbollsplanen kan vara att de vill hävda sig lite mer inför sina landsmän och vänner, eller att deras matcher uppfattas av de själva och av deras föräldrar och landsmän som matcher under ”sin nationella flagga”.

En del av problematiken jag belyser i min studie ligger i fördomar, som finns både hos svenska killar och invandrarkillar. Svenska lag är oftast inställda på att fotbollsmatcher blir kännetecknade av konflikter, ”gap och tjafs”, på grund av att man spelar mot ett invandrarlag. Invandrarkillar däremot tycker att de är mycket roligare spelare än svenska killar, mer tekniska och ser fotbollen som någon sort av tradition. De tycker att svenskar satsar mer på andra sporter, som ishockey och innebandy, och att ”fotboll är inte deras grej”.

Killarna som spelar i ett invandrarlag upplevde också att de blev behandlade på ett annat sätt förut när de spelade i ett svenskt lag. De säger att de var en del av laget och behandlades som alla andra i laget, oavsett bakgrund. Men idag när de spelar i ett invandrarlag upplever de att man ser annorlunda på temperamentsfulla invandrarkillar på fotbollsplanen, trots att oftast blir inte några konflikter under matcherna. Stereotyper om invandrarkillars uppförande på fotbollsplanen som är inplantade hos vissa svenskar kan vara en av orsaker att invandrarkillar söker sig till invandrarföreningar. Möjligtvis det skapas en revolt hos invandrarkillar på grund av dessa stereotypa föreställningar, så försöker de att vara ännu mer ”avvikande”.

Kulturskillnader är ett tema som diskuteras ofta när man tar upp ”problemet med invandrarlag”. Men som jag redan nämnde i texten, på elitnivån finns inte diskussioner om kulturskillnader, inte ofta i alla fall. Men diskussionen är väldigt aktuell på den division 6-7 nivå. Det är svårt att svara eller gissa varför, men man kan tro att på elitnivån krävs det mer förståelse från båda sidor (invandrare och svenskar), eller att orsaken ligger i själva skillnaderna mellan elitföreningar och kamratskapsföreningar som jag har pratat om i min studie.

Som en av viktigaste orsaken, för att de spelar i ett invandrarlag, killarna nämner kamratskap. De hittar sin frizon i deras invandrarförening och den fungerar som avkoppling av vardagslivet. Killarna nämner sitt arbete och skolan som sitt vardagsliv och föreningen fungerar som flyktplats från detta, samtidigt de tycker att ingen annan hobbyverksamhet eller aktivitet kan ersätta fotbollsspelande i invandrarföreningen.

Under arbetets gång har det framkommit mycket intressanta tankar omkring integrationen i det svenska samhället. Killarna känner sig integrerade och tycker inte att de har hamnat i någon besvärlig situation på grund av sin bakgrund, men samtidigt anser de att det finns många fördomar om invandrare som de upplevde under sin uppväxt. Ibland kände de att det fanns ett krav på de att uppföra sig och visa beteende som är typiska för svenska killar inom idrotten, och detta var en av orsaker att de väljer att söka sig till de andra invandrare som har samma ”problem”.

Mina respondenter pratar om integrationen ”under deras villkor”, de känner sig integrerade i det svenska samhället. De tycker att det är viktigt att vara integrerad i det svenska samhället, fast de anser att det är minst lika viktigt att behålla sin kulturella identitet, till och med sitt temperament och sin mentalitet.

Det krävs mer ansvar både från invandrarföreningar och från Fotbollsförbundet för att lösa det som man ser idag som ”ett problem med invandrarföreningar”. Man ska vara mer öppen för nya möten och för nya kulturer. Detta gäller inte bara fotbollen utan problemet är aktuell på alla andra arenor, som arbetsmarknaden, bostadspolitiken, osv. Samarbete mellan olika människor från olika kulturer, samt mellan organisationer, föreningar och verksamheter är viktigt för att skapa en starkare omgivning och bättre livskvalitet för alla.

Killarna i min studie har hittat en mötesplats och meningsfullhet med sin idrottsförening. Men vad händer med de invandrarkillarna som finns utanför föreningslivet? Hur de resonerar omkring integrationen och vad har de för inställningar till omgivningen? Vad händer på de andra arenor, på arbetsmarknaden, exempelvis? Väljer en invandrare hellre att arbeta på arbetsplatser där det finns människor med en annan bakgrund än svensk? Det här är intressanta problemområden som jag gärna hade velat undersöka i mitt framtida arbete.

Att känna sig integrerad i det svenska samhället betyder inte att man ska känna sig som en svensk. Integrationen betyder inte samma som assimilering och i integrationsprocessen måste finnas minst två parter som anpassar sig till varandra. Mitt resultat av studien kan inte vara generaliserbar, men kan väcka vissa tankar om integrationsproblem som vi möter fortfarande på alla arenor i det svenska samhället.

Jag tackar alla mina respondenter och min handledare som har hjälpt mig under arbetets gång.
Stort Tack!

KÄLLFÖRTECKNING:

Brännberg, Tore (1998): *Bakom kulisserna; en socialpsykologisk studie av en förening*. Floda: Zenon Förlag.

Fundberg, Jesper (2003): *Etnisk mångfald och integration- visar idrotten vägen?* Farsta: Riksidrottsförbundet.

Fundberg, Jesper (1996): *Möten på fotbollsplan*. Stockholm: ReproPrint

Giddens, Anthony (2003): *Sociologi*. Lund: Studentlitteratur

Järtelius, Arne (1982): *Invandrare och idrott*. Stockholm: Tidens förlag

Kvale, Steinar (1997): *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Kamali, Masoud (2006). *Den segregerade integrationen*. SOU 2006:73

Larsson, Sam/ Lilja, John/ Mannheimer, Katarina (red) (2005): *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.

Repstad, Pål (1999). *Närhet och distans*. Lund: Studentlitteratur

Svenning, Conny (2003): *Metodboken*. Eslöv: Lorenz.

Thurén, Torsten (2004). *Vetenskapsteori för nybörjare*. Stockholm: Liber AB

Ålund, Aleksandra (1997): *Multikultiungdom: Kön, etnicitet, identitet*. Lund: Studentlitteratur.

Internet:

<http://www.regeringen.se/content/1/c4/18/78/6e54e14b.pdf> (080405)

http://www.sverigemotrasism.nu/templates/svNormal_2535.asp (080405)

http://www.sverigemotrasism.nu/templates/svNormal_2548.asp (080405)

Vetenskapsrådets forskningsetiska principer i humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning.
<http://www.vr.se/download/18.668745410b37070528800029/HS%5B1%5D.pdf> (080421)

Bilaga 1
INTERVJUGUIDE SPELARE I INVANDRARLAGET

1. Vad betyder fotboll för dig och varför valde du fotboll före andra sporter?
....När började du spela fotboll?
....Har du provat andra sporter innan?
....Hade din familj påverkan till att du valde fotboll?
2. Spelade du fotboll i någon annan svensk eller invandrarfotbollsklubb innan?
....I vilken division laget spelade?
....Hur länge har du spelat där?
3. Hur fungerade det att spela i ett annat lag?
....Skillnader mellan ett invandrarlag och ett "blandat" lag?
....Skillnader mellan svenskar och invandrare i samma lag?
4. Hur kom det sig att du började spela fotboll i X?
....Varför just lag X
....I vilken division spelar ni?
5. På vilket sätt upplever man meningsfullhet med "egen" fotbollsklubb?
6. Finns det någon skillnad i förhållningssätt mot domare och spelregler när man tillhör ett invandrarlag- alt. när man spelar i ett svenskt lag?
7. Hur tror du publiken och domare upplever skillnader mellan ett svenskt och ett invandrarlag på fotbollsplanen?
8. Har du upplevt någon gång att du var annorlunda behandlat av andra aktörer på grund av ditt ursprung?
9. Hur upplever du kulturskillnader mellan dig och andra aktörer på fotbollsplanen, spelarna från andra lag, domare, publik?
10. Har du känt dig mer integrerad genom att spela fotboll?
....i ett "blandat" lag
....i ett invandrarlag

Bilaga2
INTERVJUGUIDE FOTBOLLSDOMARE/SPELARE(SVE)/TRÄNARE

1. Har du dömt/spelat fotbollsmatcher mellan invandrarlag och svenska lag?
2. Hur upplever du skillnader i förhållningssätt mellan invandrar- och svenska lag gentemot domare och publiken?
3. Har du hamnat någon gång i besvärlig situation på fotbollsplanen på grund av kulturskillnader?
4. Tycker du att det är svårare att leda/spela en fotbollsmatch om spelarna har en annan etnisk bakgrund?
5. Anser du att invandrare är mer "svårhanterliga" på fotbollsplanen än svenskar och, om ja, på vilket sätt?
6. Finns det någon skillnad i uppförandet på fotbollsplanen mellan invandrarkillar som spelar i "blandade lag"(svenska) och invandrarkillar som spelar i rena "invandrarlag"?
7. Finns det någon skillnad när det handlar om ålder- är det mer problematiskt på junior- eller seniornivå?
8. Vad är det som kan förbättras i fotbollsorganisationen för att undvika aktuella problem vi pratar om?